

**Česká školní inspekce
Středočeský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIE-37/18-E

Název	Střední odborné učiliště, Čáslav, Žižkovo nám. 75
Sídlo	Žižkovo nám. 75, 286 80 Čáslav
E-mail	sou@soucaslav.cz
IČ	00069515
Identifikátor	600007201
Právní forma	příspěvková organizace
Zastupující	Ing. Irena Andrová
Zřizovatel	Středočeský kraj
Místo inspekční činnosti	Žižkovo nám. 75, 286 80 Čáslav
Termín inspekční činnosti	29. 1. 2018 – 31. 1. 2018

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle § 174 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, se zaměřením na neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky (dále „MZ“) ve školních letech 2015/2016 až 2017/2018 do data inspekční činnosti.

Charakteristika

Příspěvková organizace Střední odborné učiliště, Čáslav, Žižkovo nám. 75 (dále „škola“) vykonává činnost střední školy a školní jídelny.

Škola poskytuje střední vzdělání s výučním listem v devíti oborech a střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou v oboru vzdělání 64-41-L/51 *Podnikání* (dvouleté nástavbové studium v denní formě). V tomto oboru vzdělání bylo k 30. 9. 2017 zapsáno 11 žáků druhého ročníku, první ročník nebyl otevřen. Žádní žáci maturitního oboru neměli potvrzeny speciální vzdělávací potřeby. Celkem se ve škole vzdělávalo 247 žáků.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Škola uskutečňuje nástavbové studium od r. 2010, zvláště v době jeho zavedení o ně byl značný zájem. V posledních školních letech nastal pokles poptávky po tomto oboru vzdělání, škola registruje menší motivaci žáků studium dokončit, což má vliv i na odchody žáků v průběhu studia a nízkou úspěšnost ve společné části MZ. Předložené koncepční záměry rozvoje školy jsou zaměřeny hlavně na podporu výuky oborů vzdělání s výučním listem, případně na podporu žáků speciálních tříd. Ve vztahu ke zvýšení úspěšnosti žáků při konání MZ neobsahují konkrétní cíle ani strategické postupy, jak zlepšení dosáhnout. Při řízení vzdělávání ředitelka úzce spolupracuje se zástupkyní pro teoretické vzdělávání, na kterou přenesla významnou část organizačních a kontrolních pravomocí (včetně větší části hospitačních povinností). Hospitační činnost nebyla cíleně zaměřena na neúspěch žáků ve společné části MZ. Z rozhovorů s pedagogy vyplynulo, že závěry z hospitační činnosti jsou s nimi řešeny individuálně. Pro účinnou aplikaci vzdělávacích strategií na úrovni školy chybí projednávání a zobecňování poznatků z hospitační činnosti, přijímání opatření a následná kontrola jejich plnění. Ze záznamů z pedagogické rady, z jednání metodických orgánů (předmětových komisí) a z rozhovorů s pedagogy vyplývá, že uvedené poradní orgány se problematikou MZ zabývají pouze v organizační rovině v rámci jejího zajištění. Ředitelka formulovala na jednáních pedagogické rady v srpnu 2016 a 2017 obecné úkoly pro zlepšení pedagogické práce (např. zvýšit náročnost výuky, posílit konzultace a doučování, více se při procvičování učiva zaměřit na úlohy dřívějších ročníků MZ). Sjednocování pedagogických přístupů, vyvozování systémových opatření (např. zobecňování zjištěných příležitostí pro zvýšení aktivity žáků, používání efektivnějších metod a forem práce) nebylo zjištěno.

Nedostatečné zaměření řídicích a kontrolních činností na oblast oboru vzdělání zakončeného MZ se promítlo i do obsahu školního vzdělávacího programu (dále „ŠVP“) maturitního oboru, který nebyl zpracován v souladu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem (např. neúplné učební osnovy anglického a německého jazyka, neuvedení způsobu realizace a obsahu učební praxe) a do organizace vzdělávání (např. zjištěno neplnění podmínek hodnocení žáků v předmětu matematika).

Vzdělávání v předmětech společné části MZ zajišťují dvě odborně kvalifikované učitelky s příslušným odborným zaměřením a vyučující matematiky bez odborné kvalifikace. Zajistit kvalifikovaného vyučujícího se škole nedaří. Výchovná poradkyně absolvovala potřebné specializační vzdělávání. Další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále „DVPP“) vychází z dlouhodobého plánu a z finančních možností školy. V posledních třech školních letech se vyučující předmětů společné části MZ účastnili aktualizačních seminářů ke společné části MZ. Pouze minimálně (s výjimkou učitelky českého jazyka) se vzdělávali v oblasti inovativních forem a metod výuky či v oborové didaktice. V této oblasti DVPP dostatečně nereaguje na aktuální potřeby školy. Získané poznatky z DVPP sdílejí učitelé pouze neformálně, nikoli systematicky.

Materiální podmínky pro výuku anglického jazyka vyžadují zlepšení. Škola nemá dostatek překladových, popř. výkladových slovníků, rezervy jsou ve využívání interaktivních učebních materiálů k používané učebnici a dalších názorných pomůcek. Pro podporu

čtenářství a čtenářské gramotnosti škola disponuje malou školní knihovnou s beletrií, která ale není žákům volně přístupná a neplní tak svoji funkci. Při výuce matematiky jsou k dispozici běžné pomůcky, např. kalkulačky, tabulky, učební texty, modely těles.

Spolupráce vedení školy s výchovnou poradkyní, školní metodičkou prevence, třídní učitelkou a ostatními pedagogickými pracovníky v oblasti identifikace žáků ohrožených školní neúspěšností a přijímání individuálních podpůrných opatření pro tyto žáky není efektivní. Výchovná poradkyně eviduje průběžné i maturitní výsledky vzdělávání žáků, dále s těmito informacemi nepracuje. Školní poradenské pracoviště neanalyzovalo příčiny neúspěchu žáků v průběhu vzdělávání, ani při jeho ukončování maturitní zkouškou. Pro žádného žáka nebyl zpracován plán pedagogické podpory. Navrhované podpůrné aktivity (rozšíření nabídky konzultačních hodin a doučování) nebyly efektivní.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Vyučovací hodiny českého jazyka a literatury byly vedeny frontální metodou s výkladem nové látky, při kterém vyučující zapojovala žáky do vyvozování nového učiva. Komunikativní schopnosti a jazykové dovednosti žáků byly průměrné až podprůměrné, žáci odpovídali většinou jednoslovně nebo jednoduchou větou. Učitelka v průběhu hodin zařazovala práci s textem a pracovními listy, nevyžadovala však od žáků souvislejší projev, ve kterém by rozvíjeli schopnost argumentace a kritického myšlení. V hodinách literatury žáci pracovali s čítankou, pod vedením učitelky byli schopni analyzovat a interpretovat umělecký text. Orientovat se v literárně historickém kontextu činilo žákům problémy. Dílčí pokroky žáků byly většinou podporovány kladným slovním zhodnocením. Minimálně bylo využito formativní nebo sumativní hodnocení jako nástroje pro motivaci k učení. Úroveň znalostí a dovedností stanovenou ŠVP prokazovala jen část žáků.

Společným rysem hospitovaných hodin anglického jazyka byla přátelská atmosféra, která se projevila u většiny žáků ochotou zapojit se do vzdělávacího procesu. Chybějící diferenciací učiva a metod výuky ve vztahu k individuálním vzdělávacím potřebám žáků však v části hodin vedla u slabších žáků k jejich pasivitě. Zadaný poslechový subtest byl pro ně obtížný, z hlediska metodického chyběla např. práce s neznámou slovní zásobou. Nevhodně byla realizována také hodina, v níž byla procvičována písemná práce. Žákům nebyl poskytnut dostatek času pro napsání obou částí zadané písemné slohové práce (simulace dílčí maturitní zkoušky). Z žakovských prací bylo zřejmé, že jejich produktivní řečové dovednosti nedosahují požadované úrovně pro úspěšné vykonání MZ. Nedostatkem výuky bylo její vedení převážně v mateřském jazyce, což značně snižovalo efektivitu vzdělávacího procesu. Mluvený projev v anglickém jazyce byl ze strany žáků v průběhu výuky zaznamenán jen ojedinelé.

Výuka matematiky byla vedena učitelem, který měl s výukou tohoto předmětu v maturitním oboru vzdělání pouze minimální zkušenosti a výuku matematiky převzal až na začátku závěrečného ročníku. Výklad probíhal frontálně bez potřebné odbornosti (např. ne vždy správné užití odborné terminologie, nejistota při některých výpočtech nebo otázkách žáků) s malým zapojením žáků. Zčásti byl doplňován promítanými videosekvencemi, které svojí obtížností i zaměřením překračovaly možnosti přítomných žáků. Při hodinách bylo spočítáno minimum příkladů, větší část byla nabízena k domácímu procvičování. Výraznější diferenciací učiva pro žáky, kteří se přihlásili ke konání MZ z tohoto předmětu, nebyla zjištěna. Např. všem žákům byly předloženy jednoduché úlohy, použité v předchozích maturitních testech. Příprava na obtížnější části byla odkazována na doučování a konzultace v čase mimo vyučování. Chyběla motivační část výuky, malá pozornost byla věnována formativnímu hodnocení, také příležitosti k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení žáků

nebyly vytvářeny. Žáci byli při výuce pasivní, většina spoléhala na vypracování úloh učitelem či spolužáky. Znalosti žáků byly na nízké úrovni. Nedostatky se vyskytovaly i v matematických postupech na úrovni učiva základní školy (např. elementární výpočty s procenty, řešení lineárních rovnic, úpravy zlomků). Přesto byli všichni žáci v prvním pololetí školního roku 2017/2018 hodnoceni stupni chvalitebný nebo dobrý. Tato klasifikace byla podložena pouze dvěma známkami, které byly uděleny na základě ověření zvládnutí omezeného okruhu učiva za krátké časové období. V ŠVP předepsané komplexní čtvrtletní práce, které by poskytly objektivnější obraz o skutečné úrovni znalostí žáků, nebyly realizovány.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Škola průběžně sleduje dosahované výsledky ve vzdělávání na úrovni tříd i jednotlivců v rámci čtvrtletních jednání pedagogické rady. Ze zápisů vyplývá, že převažuje sumarizace nad analýzou výsledků a zhodnocením vývoje. Žákům s riziky školního neúspěchu nabízí pedagogové doučování a individuální konzultace, efektivita těchto aktivit je však vzhledem k vysoké neúspěšnosti žáků u MZ nízká. Obvyklá opatření (např. procvičování didaktických testů i dalších dílčích zkoušek, nabídka studijních materiálů), přijímaná v posledních dvou školních letech, měla na snížení neúspěšnosti žáků ve společné části MZ jen malý vliv. Externí testování, které škola pravidelně organizuje v předmětech společné části MZ, je málo účinné. Škola nevyužívá výsledky testování k podrobné analýze a přijetí vhodných opatření, přestože z předložené dokumentace vyplývá, že výsledky žáků jsou podprůměrné. Termín tohoto testování v jarním období posledního ročníku studia neposkytuje žákům dostatek prostoru pro následnou přípravu k MZ.

Výsledky žáků ve společné části MZ jsou dlouhodobě neuspokojivé. Z analýzy údajů o ukončování vzdělávání v roce 2016 a 2017 vyplývá, že hrubá neúspěšnost (podíl žáků, kteří nekonali zkoušku nebo neuspěli, z celkového počtu přihlášených žáků) dosahovala 87,5 %, resp. 83,3 %. Nejméně úspěšní byli žáci v didaktickém testu z cizího jazyka (neuspělo 83 % žáků, kteří tuto dílčí zkoušku konali).

Jako zpětná vazba pro další přípravu byly cvičné slohové práce z českého jazyka hodnoceny podle pravidel pro hodnocení písemných prací MZ. Jinak podle inspekčních zjištění převládá při průběžném hodnocení spíše snaha motivovat žáky. Z podrobné analýzy průběžných výsledků vzdělávání žáků maturitního ročníku ve školním roce 2016/2017 vyplynul výrazný rozdíl mezi hodnocením žáků v posledním ročníku vzdělávání a jejich výsledky u MZ. Tento rozdíl činil u českého jazyka a anglického jazyka více než jeden klasifikační stupeň (průměrná známka v posledním ročníku 3,2, resp. 3,5; průměrná známka u MZ 4,7, resp. 4,8). Uvedené zjištění dokládá, že systém průběžného hodnocení není vhodně nastaven vzhledem k očekávaným výsledkům vzdělávání a neodráží reálné znalosti a dovednosti žáků.

Ve třech předchozích letech byli ke vzdělávání do maturitního oboru přijímáni všichni uchazeči bez přijímací zkoušky (bez ověření studijních předpokladů). Škola přijala i uchazeče s průměrným prospěchem z předchozího vzdělávání 2,83. Vzhledem k nízkým počtům uchazečů v posledních letech byli přijati i takoví, kteří byli v předchozím vzdělávání v předmětech český jazyk, cizí jazyk případně matematika hodnoceni stupněm dostatečný. Při přijímání uchazečů pro školní rok 2017/2018 škola zohledňovala v kritériích pro přijetí kromě výsledků jednotné přijímací zkoušky (67 % vliv na pořadí uchazeče) také prospěch v předchozím vzdělávání. Podle kritérií pro přijetí získával body za prospěch i žák s průměrným prospěchem horším než 3,5. Jiné ověření vzdělávacích předpokladů uchazečů škola neprováděla. Vzhledem k nedostatečnému počtu přihlášených žáků nebyl

obor vzdělání *64-41-L/51 Podnikání* ve školním roce 2017/2018 otevřen. Benevolentně nastavená kritéria přijímacího řízení jsou významným faktorem ovlivňujícím negativně úspěšnost žáků u MZ. Absence ověřování obecných studijních předpokladů a jejich zohledňování při přijímání uchazečů nevytváří předpoklady pro jejich zdárné studium a úspěšné ukončení vzdělávání maturitní zkouškou. Omluvená ani neomluvená absence žáků ve výuce není přímou příčinou neúspěšnosti žáků u MZ (v průměru 110 omluvených hodin na žáka za školní rok).

Závěry

Hodnocení vývoje

- Poklesl zájem i počty přijímaných žáků do nastavbového oboru vzdělání (první ročník v roce 2017/2018 nebyl otevřen)
- Podíl žáků nastavbového oboru vzdělání předčasně ukončujících studium je dlouhodobě vysoký
- Přetrvává nízká úspěšnost žáků nastavbového oboru vzdělání ve společné části MZ

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- Žáci nastavbového studia jsou dlouhodobě neúspěšní ve společné části MZ
- Kvalita průběhu vzdělávání v anglickém jazyce a matematice je nízká
- Aktivizace žáků v průběhu vzdělávání je málo účinná
- Diferenciace výuky a učiva vzhledem k volbě maturitního předmětu je minimální
- Matematika je vyučována bez potřebné odborné kvalifikace vyučujícího, což má negativní dopad na průběh a výsledky vzdělávání v tomto předmětu
- Výchovné poradenství je neefektivní v oblasti pomoci žákům ohroženým školní neúspěšností u MZ
- DVPP neodpovídá potřebám školy v oblasti předmětů společné části MZ, jen minimálně je zaměřené na formy a metody výuky
- Oblast řídicí i kontrolní nezohledňuje neúspěšnost žáků ve společné části MZ
- Přijatá opatření ke zlepšení výsledků žáků ohrožených školní neúspěšností jsou málo účinná
- Absence systematického přijímání a realizace komplexních opatření ke snížení neúspěšnosti a přijímání všech uchazečů bez ohledu na jejich předpoklady pro vzdělávání nevedlo ke zvýšení úspěšnosti žáků ve společné části MZ

Doporučení pro zlepšení činnosti školy

- Nepřijímat do oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání* další uchazeče, podat návrh na výmaz tohoto oboru vzdělání
- Řídicí i kontrolní systém zaměřit také na opatření ke snížení neúspěšnosti žáků ve společné části MZ

- Zajistit a kontrolovat objektivnější průběžné hodnocení výsledků vzdělávání žáků, poskytovat žákům reálnou zpětnou vazbu o úrovni výsledků jejich vzdělávání
- Vést žáky k samostatnosti při řešení úloh předmětů společné části MZ, výuku účelněji diferencovat
- Zajistit výuku matematiky odborně kvalifikovanými pedagogy
- Výchovné poradenství více orientovat na oblast žáků ohrožených školní neúspěšností
- DVPP zaměřit na oborové didaktiky předmětů a využití aktivizujících metod a forem výuky
- Zkvalitnit a zefektivnit výuku předmětů společné části MZ systematickým využíváním efektivních forem a metod výuky; využívat formativní hodnocení; cíleně se zaměřovat na oblasti, ve kterých jsou u MZ žáci nejméně úspěšní

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá ředitelce školy ve lhůtě do 15 dnů přijmout opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekční činnosti a ve stejné lhůtě písemně informovat Českou školní inspekci, jaká byla přijata opatření.

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Středočeský inspektorát, Arabská 683, 160 66 Praha 6, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9) nebo na e-podatelnu csi.s@csicr.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Výpis z rejstříku škol a školských zařízení – údaje školy k datu inspekční činnosti
2. Zřizovací listina příspěvkové organizace Střední odborné učiliště, Čáslav, Žižkovo nám. 75, ve znění dodatků č. 1 až 4, čj. OŠMS/5951/2001 ze dne 30. 11. 2009
3. Potvrzení na pracovním místě ředitelky Středního odborného učiliště, Čáslav, Žižkovo nám. 75, čj. 119091/2017/KUSK, ze dne 29. 9. 2017
4. Dlouhodobý záměr školy na období 2016-2020; Celoroční plán práce na školní rok 2017/2018, Organizace školního roku 2017/2018
5. Plán kontrolní činnosti ředitele školy pro školní rok 2017/2018; Plán hospitační činnosti pro školní rok 2016/2017; Hospitační záznamy, školní roky 2016/2017 a 2017/2018 do data kontroly
6. Složka: Spisy k přijímacímu řízení ve školních letech 2014/2015 až 2017/2018 (obor vzdělání 64-41-L/51 Podnikání)
7. Složka: Organizační zajištění maturitních zkoušek ve školním roce 2016/2017 (časový harmonogram, jmenování členů maturitní komise, jmenování zadavatelů a hodnotitelů, protokoly); Dokumentace k ukončení vzdělávání maturitní zkouškou v oboru vzdělání 64-41-L/51 Podnikání, školní roky 2015/2016 a 2016/2017
8. Školní seznam literárních děl pro školní rok 2017/2018; Maturitní témata pro školní rok 2017/2018 (soubor dokumentů)
9. Specifické poruchy učení a ostatní (SPUO) – Formulář doporučení k uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky, čj. PPP/1269/16
10. Plán práce výchovné poradkyně ve školním roce 2017/2018

11. Minimální preventivní program ve školním roce 2017/2018
12. Výroční zpráva o činnosti školy, školní roky 2015/2016 a 2016/2017
13. Výkazy o střední škole (M 8) podle stavu k 30. září 2015, 2016 a 2017; Výkazy o ředitelství školy (R 13-01) podle stavu k 30. září 2015, 2016 a 2017
14. Školní řád, čj. SOU-Ča/321/2013, včetně pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, s platností od 2. 9. 2013
15. Záznamy z jednání pedagogické rady školy, školní roky 2015/2016 až 2017/2018
16. Zápisy z jednání předmětové komise všeobecně vzdělávacích předmětů, školní roky 2016/2017 a 2017/2018
17. Rozvrh vyučovacích hodin třídy 2.P, školní rok 2017/2018
18. Školní matrika (elektronická verze), školní roky 2016/2017 a 2017/2018
19. Katalogové listy tříd oboru vzdělávání *64-41-L/51 Podnikání* ve školních letech 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018
20. Personální dokumentace pedagogických pracovníků školy (doklady o dosaženém vzdělání a o účasti na akcích DVPP, čtyři vyučující předmětů společné části maturitní zkoušky ve školním roce 2017/2018)
21. Tematické plány předmětu (anglický jazyk, matematika) školní rok 2016/2017 a 2017/2018
22. Třídní knihy oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání*, školní roky 2015/2016, 2016/2017 a 2017/2018 do data kontroly
23. Školní vzdělávací program oboru vzdělání *64-41-L/51 Podnikání*, platný od 1. 9. 2016
24. SCIO komerční testy - výsledky, roky 2016 a 2017
25. Inspekční zpráva, čj. ČŠIM-407/17-M, ze dne 25. 4. 2017

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu Česká školní inspekce, Středočeský inspektorát, Arabská 683, 160 66 Praha 6, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9) nebo na e-podatelnu csi.s@csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitele inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli a školské radě. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Mgr. Jaroslav Loučka, školní inspektor

Mgr. Jaroslav Loučka, v.r.

Mgr. Eva Vachatová, školní inspektorka

Mgr. Eva Vachatová, v.r.

Mgr. Ivana Reihsová, školní inspektorka

Mgr. Ivana Reihsová, v.r.

V Pardubicích 28. 2. 2017

Datum a podpis ředitelky školy potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

Ing. Irena Andrová, ředitelka školy

Ing. Irena Andrová, v.r.

V Čáslavi 7. 3. 2018